

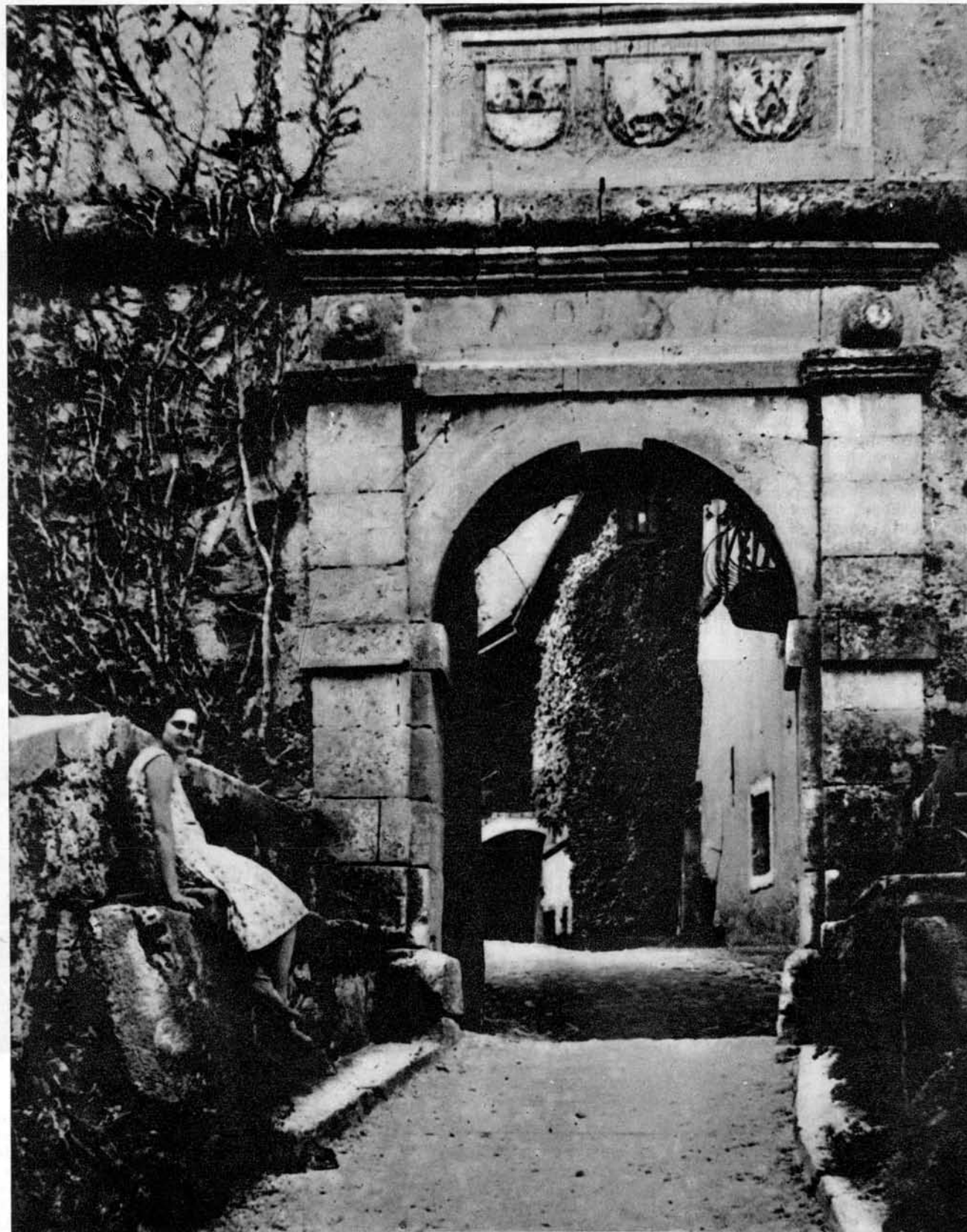
ILUSTRIRANI SLOVENEČ

.TEDENSKA.PRILOGA.SLOVENCA.

Leto VI

19. oktobra 1930

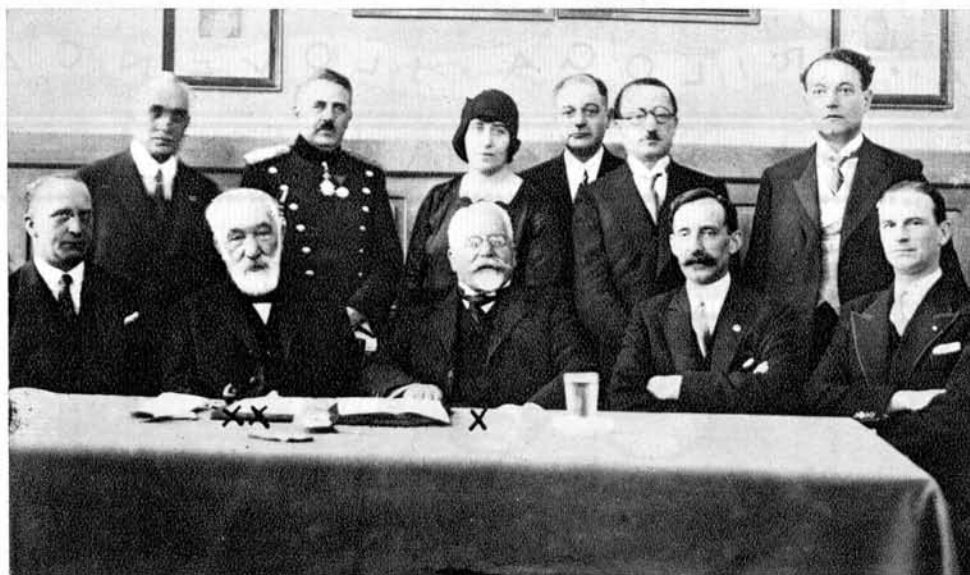
Štev. 42

Znamenitosti naše slovenske zemlje: Vhod v turjaški grad

Foto S. Klemenčič

S skupnega zborovanja balkanskih Rdečih križev, ki se je vršilo prve dni t. m. in na katerega so dospeli zastopniki iz Albanije, Bolgarske, Grške in Romunije ter mednarodne lige. Zborovanje je poglobilo tesno medsebojno sodelovanje teh človekoljubnih ustanov. Spodnja slika nam kaže predsednika tega zborovanja in preds. bolgarskega Rdečega križa Daneva (X), predsednika našega Rdečega križa dr. Leko (XX) ter voditelje ostalih inozemskih zastopstev.

Msgr. don Bulič, znameniti arheolog in univ. prof. astronom Kučera, ki sta obhajala letos 30 letnico, odkar redno prihajata v našo Rogaško Slatino. (Foto Pelikan.)

Na desni: Otvoritev letošnje sezone našega Narodnega gledališča. Dne 1. t. m. so se zopet odprla vrata našega dramskega gledališča, dne 4. t. m. pa opernega. Dramsko sezono so začeli s Shakespearejevim »Snom kresne noči«, operno pa s »Knezom Igorjem«. Gledališče je eden najvažnejših kulturnih zavodov vsakega naroda, zato je začetek sezone važen kulturni dogodek in vsakega zanima, kaj nam bo nudila. Načrt repertoarja so objavili že dnevni listi. V drami vsekakor pogrešamo več slovenskih del, a operni repertoar pa vzbuja nevoljo s tem, da nam operno vodstvo trdovratno vsiljuje plehke operete, čeprav nima nobenih operetnih pevcev. Slika na desni nam kaže prizor iz zadnjega dejanja jako dobro uspelega »Sna kresne noči«.

Izpremembe v naši vladi in banovini. Dne 26. m. m. je odstopil dr. A. Korošec (na levi), min. za gozd. in rudn. Na njegovo mesto je prišel dosedanji naš ban ing. D. Serbec (spodaj na levi). Začasno vodi posle naše banovine podban dr. O. Pirkmajer (spodaj).

Naši akademiki v Nemčiji.

Konec meseca avgusta in v prvi polovici septembra je priredil klub elektrotehnikov ljubljanske univerze znanstveno potovanje v inozemstvo. Pod vodstvom g. univ. doc. ing. V. Koželja (X) so obiskali Avstrijo, Češkoslovaško in precejšnji del Nemčije in proučili tamošnje velike naprave, spadajoče v njih stroko. Udeležilo se je potovanja 15 akademikov. Naša slika nam jih kaže pred veliko berlinsko elektrarno Klingenberg.

Na desni: Z velike gasilske vaje kamniške gasilske župe, ki se je vršila pretekli mesec na Glavnem trgu v Kamniku. Vaja, katere so se udeležila vsa gasilna društva kamniške okolice in se je vršila pod vodstvom župnega načelnika Cerarja in podnačelnika Grada, je vnovič pokazala veliko izvežbanost slovenskega gasilstva.

Spodaj: Blagoslovitev nove šole v Zaplani pri Vrhniki. Vrhniška občina služi lahko za vzor vsem slovenskim občinam, tako lepo je uredila in rešila vprašanje šol v svojem okolišju. Zlasti naj služi za vzor onim občinam, ki ob vsaki priliki trkajo na svojo »naprednost«, a bo imela kmalu vsaka hribovska občina za svoje šole bolj preskrbljeno, kot pa ta »napredna« mesta, z — Ljubljano na čelu.

Kravja vprega bernsko-hanaške kravje pasme na Moravskem. Že s slike je razvidna izredna stasitost teh krav, ki so tudi jako mlečne in jim vpreganje prav nič ne škoduje.

Na levi: Novi »Cvetlični dom« vzornega mariborskega vrtnarja Iv. Jemca; pozornost vzbuja arhitektonsko zanimiva stavba (delo tvrdeke ing. Accetto) in moderne vrtnarske naprave okrog nje.

Spodaj: Novomeški podobar Franc Vodnik v svoji delavnici. Vodnik je znan po vsej Sloveniji, zlasti pa po Dolenjski zaradi svojih priljubljenih cerkvenih del (kipi svetnikov, Križeva pota, Marije, restavracije oltarjev itd.).

Novovaška dekleta (Nova vas pri Sv. Marku niže Ptuj) ob priliki 6 tedenskega gospodinjskega tečaja, ki se je vršil letošnjo pomlad pod vodstvom ge. Gabrijevčič in je uspel prav lepo.

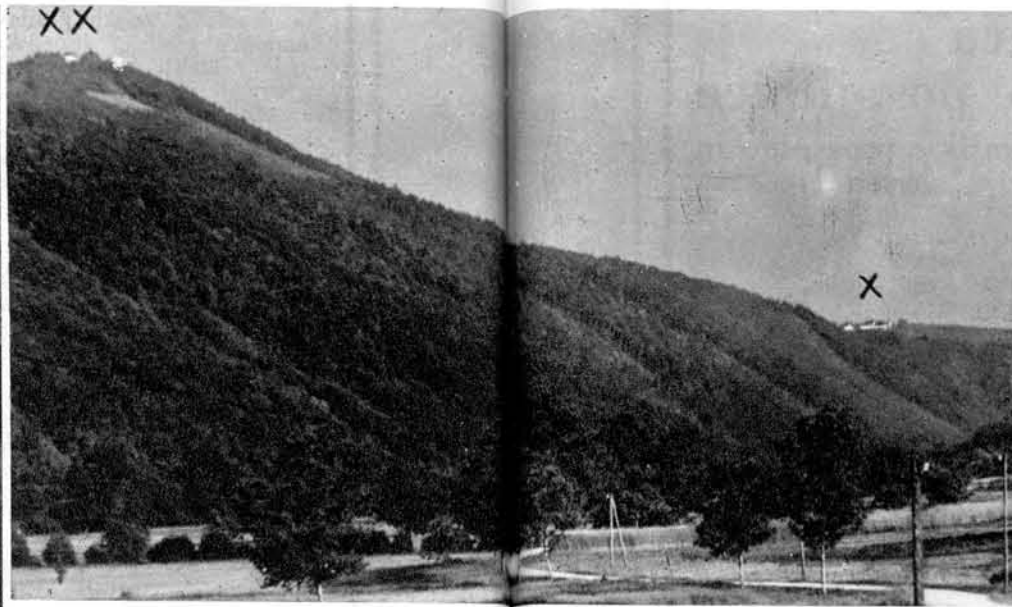
Pogled od vhoda v dvorišče turjaškega gradu.

Na desni: Grajska obednica. Slika na steni nam kaže grofa Herbarta Turjaškega, znamenitega junaka iz turških bojev.

Spodaj: Grajski stolp, pod katerim je bila nekoč strašna ječa, danes je že deloma zasuta.

Na levi: Veliki oltar grajske kaple, ki je obenem župna cerkev turjaške fare. V drugi polovici XVI. stol. so pridigovali tu protestantovski predikanti.

Zelimejska dolina s Turjakom (X) in Sv. Ahacem (XX).

Turjak, naš najlepši grad XVI. stoletja (I. del.)

Turjak sam se zdi človeku na prvi pogled skromen in neznamenit. To še tembolj, ker so hiše raztresene deloma ob glavni cesti, deloma nižje doli pod gradom, tako, da težko najdeš točko, katere bi se ti nudil celotni pogled na Turjak. Vendar pa to, kar vidiš, ni naša vas, ampak trg s pravico do dveh letnih sejmov in s sedežem župnega urada, županstva, žandarmerije in pošte z brzjavom. Da je pa Turjak trg in da znamenit, za to se ima zahvaliti starodavnemu gradu in njegovim lastnikom plemu Auerspergom.

O prihodu turjaških grofov v nekraje in o postanku turjaškega gradu piše dr. Grudnova »Zgodovina slov. nasa« na str. 92. sledeče: »Med one redke plemiške rodbine, ki so prve došle v slovo in se ohranile do današnjega dne, je prištevati Turjačane (Auersperge). Njih rodni grad je Turjak, nekaj milj proti jugovzhodu od Ljubljane. Lme je bil od divjega vola ali tura, čigar glavo so imeli stari Turjačani v svojem grbu. Došli so na Kranjsko že s Franki v 9. stoletju ali pa vsaj kmalu po leški bitki (955) in si postavili svoj trdni dom na enem izmed onih gričev, ki so obkrožili ljubljansko barje. Kako star je bil ta »Spodnji grad«, sklepamo od tod, da že leta 1067 Konrad Turjaški postavil nad njim novo razsežnejše in udobnejše in udobnejše, sedanji Turjak. V bojevitih časih srednjega veka je ta grad zademarsikatera nesreča. Leta 1140 je grof Henrik Ortenburški, ki se je prepiral Turjačani zaradi neke dediščine, Turjak do tal požgal. Petdeset let je ležal v ruševinah, dokler ga ni Adolf Turjaški l. 1190 zopet dvignil in obnovil v prejšnjem sijaju.

Schönleben (Genealog. Auersperg. 5. § 8.) piše, da je bil komaj dovršen grad l. 1200 zopet razdejan, alitaj zelo opustošen. Zgodilo se je to v bojih goriških grofov Ortenburžanov in koroškega patriarha Volkerja s Turjačani. Že to nam priča, kako mogočni bili turjaški grofi v tisti dobi, ker so proti tako številnim in močnim nasprotnikom mogli ubraniti svojo posest in svoje pravice. Otoman (1167—1215) je enkrat zopet popravil.

(Konec članka v II. delu.)

Nagačeni glavi Herbarta Turjaškega in Friderika Višnjegorskega, ki sta padla v boju s Turki dne 22. sept. l. 1575. v bitki pri Budačkih. Turki so jima odsekali glave in ju v slovesnem sprevedu nosili v Carigradu. Turjačani so odkupili obe glavi za 20.000 tolarjev od Ferhad pašice, ki je s tem denarjem zgradil džamijo — Ferhadijo —, ki je še danes ena najlepših v Carigradu. Nagačeni glavi sta še danes shranjeni v Turjaškem gradu.

(Vse slike za to serijo je posnel g. S. Klemenčič.)

Pogled na turjaški grad od severa.

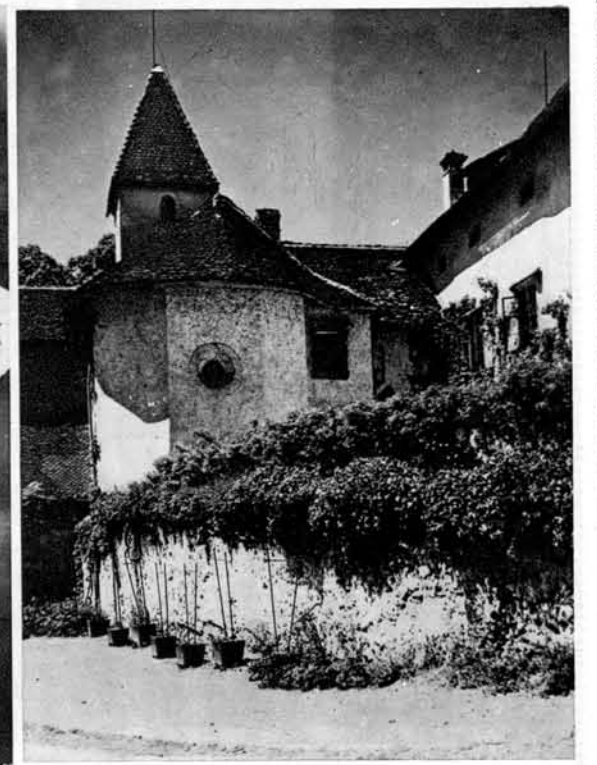

Na levi: Pogled na trg Turjak z grajskega okna.

Spodaj: Del dvorišča z grajsko kapelo.

Na desni: Bogati grajski arhiv z mladim grofom Herbartom Turjaškim, bodočim gospodarjem Turjaškega gradu.

Palača celjske ljudske posojilnice

ново monumentalno ognjišče prosvetne in
gospodarske organizacije sloven. ljudstva

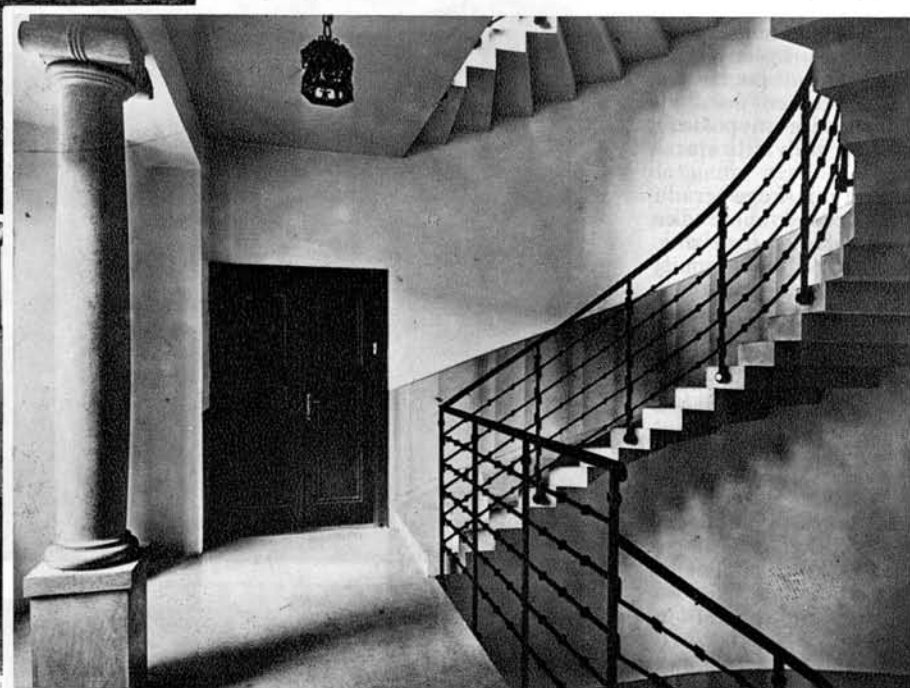
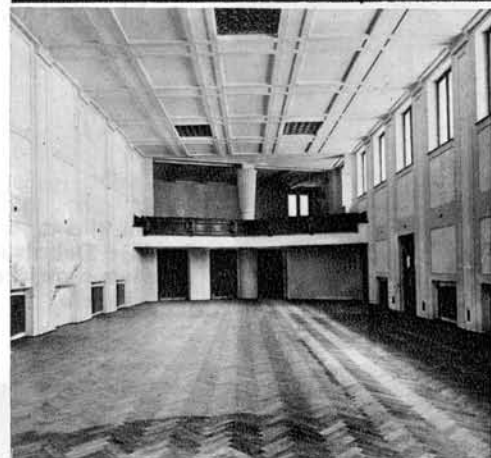
Kakor hitro se je ob prevratu zrušil umetno in nasilno vzdrževan nemški značaj Celja, takoj se je pokazalo, da je ta obsavinski biserič v resnici srce južnega dela slovenske Štajerske. Danes se manifestira to tudi navzunaj, kajti danes blagoslavlja tam monumentalno novo palačo tamošnje »Ljudske posojilnice«, ki ne bo dajala le streho svojim poslovnim prostorom, temveč bo nekako žarišče vsega prosvetnega in gospodarskega dela in uspehov slovenskega ljudstva daleč naokoli. S to več kot reprezentativno stavbo je pa dobilo tudi Celje prvi, veliki plod Plečnikovega genija.

Kakor gobe po dežju rastejo po vsej Sloveniji mogočni domovi katoliškega organizacijskega dela, le v naši beli Ljubljani še vedno pogrešajo številne katoliške centralne organizacije doma, kakršnega bi se ji ne bilo treba sramovati pred Celjem, Jesenicami, Šmartnem itd.

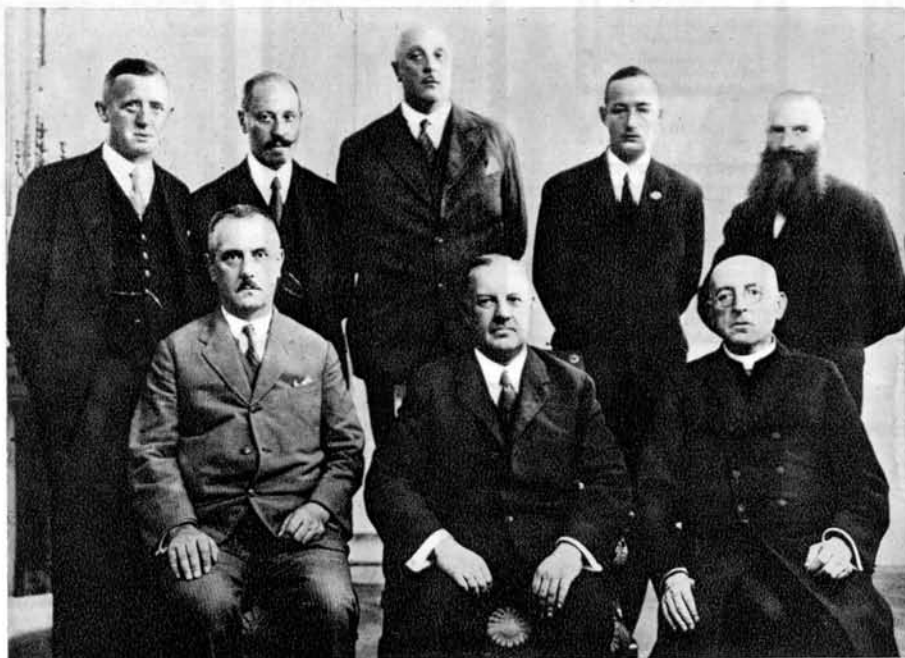
Na levi: Pogled na pročelje nove palače.

Spodaj: Del glavnega stopnišča.

Spodaj levo v kotu: Avla z uradnimi prostori posojilnice.

Pogled na novo palačo
celjske »Ljudske posojilnice« iz Vodnikove ul.
(Vse slike je posnel atelje Pelikan v Celju.)

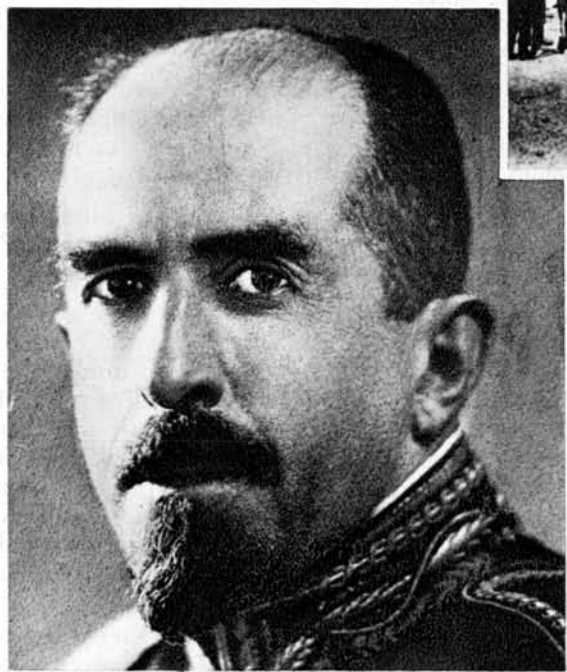

Komponist Jacques Offenbach, čigar 150-letnico rojstva smo obhajali pred kratkim.

Nova avstrijska vlada, sestavljena iz kršč. socialcev in avstrijskih fašistov. Spredaj sede od leve na desno: podkancler Schmitz, kancler Vaugoin in zun. minister Seipel; zadaj pa stoje Czermack (prosveta), Juch (finance), Heindl (trgovina), knez Starhemberg (notranje zadeve) in Thaller (kmetijstvo).

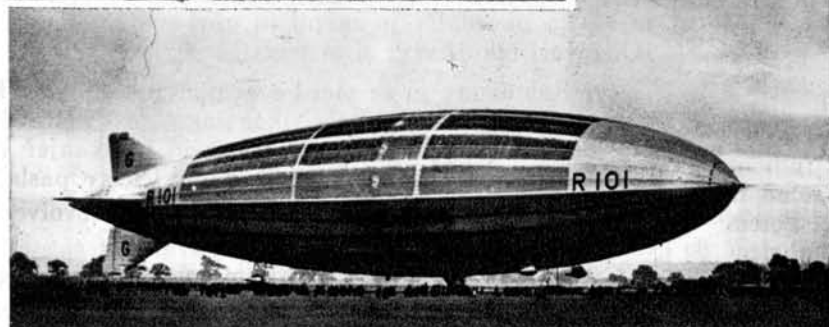
Na desni: Odkrivanje antičnega Rima. Mussolini se trudi, da privede antične stavbe v Rimu do čim večje veljave in povsod podirajo poznejše hiše, ki so zakrivalo ali zmanjševale monumentalni vtis starorimskih zgradb. Slika nam kaže tozadevna dela pod Kapitolom.

Spodaj: Giovanni Giurati, novi gen. tajnik italijanske fašistične stranke.

Na desni: Bolgarski kralj Boris poklanja novo zastavo zvezi bolg. podčastnikov ob proslavi njene 20-letnice.

Spodaj: Največji zrakoplov R 101, ki je 5. oktobra zgorel pri Beauvaisu (Francija). Od potnikov jih je zgorelo 50, med drugimi tudi angl. minister za zrakoplovstvo lord Thomson.

zelená

rdečérjava

karmin

rjava

ultramarin

lila

rjava

siva

lila

temnorozásta

zelená

Belgijske dobredelne znamke v korist protituberkulozne lige. V prvi vrsti so znamke iz l. 1928., spodaj iz l. 1929. Vse so izdelane izredno fino in lepo ter predstavljajo posamezne belgijske znamenitosti.

modra

A. Derental:

27

Singapurska krasotica

Povest

»Saj smo vendar tudi zdaj v boju! Ali ni boj za obstanek, na katerega smo obsojeni, še bolj strašen in neusmiljen, kakor vsak drug boj? Še včeraj sem Vas vprašal: ali hočete namesto berača postati bogataš, velik bogataš? Odgovorili ste mi, da hočete. No, in pot do bogastva vodi večkrat preko mrtvih trupel!«

»To utegne biti resnica. A ponavljam Vam, da sem si premislil. Če zdaj nisem lačen, bos in raztrgan, sem, hvala Bogu, lahko zadovoljen s svojo usodo. Ničesar več ne potrebujem! Imel sem že hujše čase. Saj veste, da pravijo: Žaba ni za lešnike! Lahko si mislite, da sem prav neumen. Ne bom Vam zameril!«

Kiersten je s prsti zabobnal po mizi. »Poslušajte vendar, Rahmanov! Ali se Vam ne zdi, da Vaša logika šepa? Vi ste pripravljeni ali vsaj ne ugovarjate, če govorim z Vami o umoru dveh starcev, katerih edina krivda je v tem, da varujeta zaklade, ki niso njuna lastnina. Če pa Vam pravim, da zasluži isto usodo izdajavec, ki nam je izročil svoja gospodarja in ki bo pozneje brez dvoma tudi nas izročil katerikoli sovražnikom — potem se Vi nenadoma upirate! Kje pa je tu logika? Ali je to doslednost?«

»Nobene doslednosti ni tu! Jaz sploh nikoli nisem hotel biti logičen in Vam ni treba s tega stališča presojeti mojih dejanj. Če bi bil jaz vedno logičen, najbrž tudi ne bi sedel z Vami v tej luknji in bi ne bil zdaj samo iz angleške nočne krčme odslovljeni poklicni plesalec! Potem bi si najbrž priboril drug položaj, v skladu s svojimi strokovnimi zmožnostmi. Kakor veste, sem vojak in samo zdaj me je usoda prisilila poiskati si drugega, začasnega zasluzka.«

Kiersten se je vzravnal. Njegova visoka senca na steni je planila naprej, proti Rahmanovu. »Poslušajte torej! Kaj, če bi Vam jaz zdaj ponudil... Kaj, če imam jaz za Vas že pripravljen oni izrečno vojaški delokrog, ki bi odgovarjal Vašim strokovnim zmožnostim?«

Rahmanov je odklonilno zmajal z glavo: »To se pravi, delokrog vojnega ministra v neki deveti deželi, kjer Vi sčasoma postanete radža? Ne! Ne maram! Imam še vedno svojo domovino! Ne potrebujem nobene druge!«

Kiersten je planil nazaj, kot da bi ga bil Rahmanov s temi besedami treščil po glavi: »Kaj? Ne razumem? Kaj mi tu govorite?« je zamrmral popolnoma zmedeno.

A Rahmanov mu ni pustil časa, da bi se zavedel od udarca. Tudi on je skočil na noge: »Pravim Vam, da ste zaman skušali narediti me za svoje slepo orodje! Zatrjujem Vam, da so se Vaši načrti razblinili v nič! Hoteli ste me potegniti v blato, me zaplesti v svojo pajčevino in mi potem deliti povelja, kakor vsem onim, ki Vas imajo zdaj za glavarja... A jaz bi bil za Vas prenevarna igrača, in zapomnite si, da se z golo roko kače ne lovijo! Ko bo potrebno, si sam poiščem voditelja. Vi pa me ne boste nikoli vodili — in boj, ki se ga bom udeležil, se ne bo nikoli vršil v tej deželi!«

V luči petrolejke kakor platno blede Kierstenov obraz se je nenadoma divje spačil. Potegnil je revolver: »Kdo ti je vse to povedal?« je zavpil in uprl v Rahmanova cev. »Odgovori takoj, sicer si mrtev!«

A Rahmanov je že meril s svojim revolverjem Kierstenu v srce: »Tiho, tiho! Nikar tako ne kričite. Prvič jaz še nisem gluhi in drugič, kaj pomeni to tikanje? V kolikor se spominjam, nisva nikoli skupaj krav pasla!«

Njuna pogleda sta se srečala. »Spravite revolver!« je naposled rekel Kiersten.

»Spravite ga poprej Vi! Nisem ga jaz prvi potegnil.«

Trenutek se je Kiersten obotavljal, a potem je vendar vtaknil revolver v žep.